

Het waterlepelkje, *Ludwigia palustris* (L.) Elliott, in de Belgische Kempen

door

C. STPKES (Rockanje)

Deze verwant van waternoot, heksenkruid en teunisbloem (*Onagraceae*) wordt in de flora's vermeld als, zij het uiterst zeldzaam, voorkomende in en aan water in heide- en veenstreken. Hegi in zijn *Illustrierte Flora von Mittel-Europa* geeft op: „in Teichen, Gräben mit schlammigem Boden, Sümpfen, in feuchten, sandigen Gruben, auf nassen Schweineweiden, oft unbeständig und jahrelang ausbleibend”. Clapham schrijft: „shallow pools in acid fen, very local” en Fournier: „fossés, bord des eaux; silice, vases”.

In West-Europa is het areaal atlantisch, als dat van *Hypericum elodes*, maar de soort komt ook in Zuid-Europa voor en verder in Noord- en Zuid-Afrika, West-Azië en Noord- en Midden-Amerika.

In Nederland is nog maar één groeiplaats, in België, voor zover bekend, nu alleen de plek waar ik op 30 juli 1964 met mijn stok een mij onbekende waterplant uit een visvijver viste vlak bij de Zegge, het natuurreservaat bij Geel. Ik dacht aan waterpostelein doch zag er iets in van een Onagracee, zodat ik, zonder dat de plant bloeide, in de flora's op het waterlepelkje uitkwam, wat door het Rijksherbarium werd bevestigd.

In België werd de soort als verdwenen beschouwd; de vindplaats bij Geel zou dan de enige bekende groeiplaats zijn, juist op de rand van een natuurreservaat. Ir. De Langhe, gewaarschuwd door mijn vondst, heeft daarna het reservaat zelve afgezocht en ontdekte in een putje enige planten. Er groeien elken op deze groeiplaats en ik heb aangeraden deze weg te nemen, omdat de elsen stikstof opneemt uit de lucht en dus eutrophiërend kan werken op het grondwater ten nadele van het waterlepelkje.

De vijver, waarin ik de plant vond, heb ik op 11 november 1964 nader onderzocht. Het bleek mij, dat er tientallen zeer grote planten van de soort in groeiden met een veel geringer aantal gewone waterplanten als sterrekroos (*Callitriche*) en water-ranonkel (*Batrachium*). Langs de vijver groeide gagel, wat wees op zure bodem.

Het betreft hier een kunstmatig gegraven vijver, waarin vis wordt gekweekt. Iedere zomer wordt deze „gekuisd”, zoals mij werd verteld en men beloofde, op mijn verzoek, bij de volgende beurten het waterlepelkje te sparen.

Het is wel interessant om na te gaan, waarom deze zeldzame plant juist in deze visvijver, een onnatuurlijk geheel, zo talrijk in grote exemplaren voorkwam en in het natuurreservaat slechts enkele planten. Ik vermoed, dat dit juist door de jaarlijkse schoonmaak komt, naast natuurlijk andere gunstige omstandigheden als b.v. een zuur milieu. Het water is er zeker niet buitengewoon voedselarm, maar kan daar geen kalk bevatten. Het vervuilde water van de Nete, dat — bij gebrek aan beter — dienst doet om het water van de Zegge op peil te houden, komt niet in deze vijver en ook niet in het kleine plasje in het reservaat, waar Ir. De Langhe de soort vond.

Aan de andere kant komt het mij voor, dat de plant ook niet zulk voedselarm water nodig heeft als *Hypericum elodes*, want dan kwam het waterlepelkje wel meer in gezelschap van deze soort voor. De door Hegi genoemde groeiplaats: „Schweine-weiden” wijst erop, dat de soort pionierneigingen vertoont. Zij kan, ook weer volgens Hegi, massaal uit zaad opkomen. Het is een plant, die buiten het water in het najaar afsterft en dan in het voorjaar weer kiemt. Of de plant in water 's winters overblijft heb ik in onderzoek en tegelijk aan welke chemische samenstelling zij de voorkeur geeft. Wat daar sinds 11 november nu van te zien is, wijst er op, dat de plant wel degelijk dankbaar is voor plantevoedsel in zijn omgeving. Ook zullen die „Schweine-weiden” van Hegi wel niet zo voedselarm geweest zijn als zuivere heideplassen.

Het leek mij goed bovenstaande beschouwingen vast te leggen als argumenten voor een zodanige terreinbehandeling, dat deze uiterst zeldzame moerasplant kan worden behouden. Bij aanwezigheid van geschikte biotopen zullen watervogels zeker wel eens zaden of delen van de plant overbrengen.

Er blijkt weer uit deze waarnemingen, dat menselijk ingrijpen zeer dikwijls de oorzaak is van het voorkomen van zeldzame, volkomen indigene planten. Wij behoeven slechts te denken aan onze blauwgraslanden en aan storingen op kalkhellingen, waarna b.v. orchideeën zich talrijk uitzaaien.

Het is gunstig voor de kansen op het behoud van deze groeiplaats van het water-

lepeltje, dat de eigenaresse, familie van de opzichter Pauwels van het natuurreservaat, bereid is mee te helpen aan het behoud ervan. De heer Verbruggen dank ik voor zijn faciliteiten bij het botaniseren aldaar.

Summary

Rediscovery of *Ludwigia palustris* (L.) Elliott in Belgium, near Geel, province of Antwerp.